

Yuriy Dachev

(Bulgaria, Krastyo Sarafov National Academy for Theatre and Film Arts, Faculty of Screen Arts; playwright)

A Few Words about Aleksandar Donev's book Slatan Dudow. The Right Path to Cinema. From Tsaribrod via Sofia to Berlin

Abstract: Aleksandar Donev's book *Slatan Dudow. The Right Path to Cinema. From Tsaribrod via Sofia to Berlin* tells the story of Slatan Dudow, an eminent figure in Bulgarian cultural history, known primarily for his collaboration with Bertold Brecht in the late 1920s as well as for his work as a film director in the early 1930s and his role as a founder of the Deutsche Film-Aktiengesellschaft (DEFA) studios in the German Democratic Republic. Today Slatan Dudow is recognised as one of the most distinguished names in German cinema. His debut film *Kuhle Wampe (Empty Stomachs, 1931)* is considered a predecessor of neorealist cinema. Slatan Dudow left Bulgaria before the age of 20, so little has been known about his childhood and early life. The book reconstructs this least known period of his biography thanks to the efforts of the author, who has managed to uncover key facts about the eminent director that have helped him rearrange the pieces of the puzzle of his life and shed new light on his early views and life choices.

Юрий Дачев

(България, НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, Факултет „Екранни изкуства“; драматург)

За книгата на Александър Донеv: „Златан Дудов. Правият път към киното. От Цариброд през София към Берлин“

Срещата с ерудиран и талантлив текст, предлагащ мост към значими, непознати докрай личности от културната ни история, редом с читателското удоволствие, носи и усещането за важен, приносен жест към познанието ни за миналото. Такива следи оставя прочитът на написаното от Александър Донеv за Златан Дудов.

Името на този творец не е съвсем непознато на българската културна обществено-образованата публика. Дудов е известен обаче основно като сътрудник на Бертолд Брехт в края на 20-те години на миналия век. Също и като режисьор в германското кино от началото на 30-те, както и след създаването на студия ДЕФА в ГДР, на която той е един от основателите. Днес Златан Дудов се счита за едно от най-големите имена в историята на немското кино, а дебютът му „Куле Вампе“ (1931) се определя като предшественик на неореализма.

Дудов напуска родината си преди да е навършил 20 години. За приноса му към немската култура е написано немало, макар то да е силно идеологизирано. Почти нищо обаче не се знае за детството и младостта му в България.

Именно на този фон трябва да се оценят високо усилията на автора Александър Донеv, който е положил изключителни усилия, за да реконструира най-слабо известния период от биографията на Дудов. Изследователят е успял да открие поредица от факти, които по нов начин подреждат не само „пъзъл“-а на неговия живот, но дават и нова интерпретация на неговите ранни възгледи и житейски решения. Социалистическата

филмова историография приписва на Дудов привързаност към комунистическите идеи от ранни младежки години. Внимателното изследване на архивните източници и мемоарните извори опровергават тази предпоставена теза.

Съществен принос не само към биографията на Дудов, но и към нашата културна история представляват проучванията на автора, насочени към тогавашната атмосфера на Трета мъжка гимназия и на живота на Народния театър, повлияли върху избора на бъдещия режисьор. Убедително е предаден културният пейзаж на родния Цариброд – буден център на българската духовност и народностен дух.

Специално трябва да се отбележи вниманието в книгата към онези десетина статии, които берлинският студент Златан Дудов публикува във водещото българско филмово списание „Нашето кино“. В тях той заявява редица оригинални възгледи за връзката на филма и театъра, на киното и неговата публика, за възможностите на малка страна като България да развива модерна филмова индустрия. Тези негови идеи са анализирани в основното съдържание на книгата, а като приложение присъства и пълният текст на изключително любопитните публикации.

В заключение може да се каже, че книгата на Александър Донеv обогатява не само съвременното знание на един от големите европейски филмови автори от средата на XX век, който винаги и навсякъде е заявявал, че е българин. Наред с това в текста се разкрива панорама на българския живот от началото на миналия век, като убедително е представен пътът, по който общественно-политическите процеси и културни явления определят изграждането на мирогледа и художествения вкус на един интелектуалец с голям европейски мащаб.